

УДК 811.161.2

Петришин О.Л., Лужецька О.М.

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

СТАТУС СПОЛУЧНИХ СЛІВ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Анотація. Статтю присвячено визначенню статусу та функціональної орієнтації сполучних слів як одного із важливих засобів реалізації значення "сполучниковість" у загальній мовній системі. Категорія "сполучниковості" має складну ієрархічну структуру, охоплюючи різномірні елементи, об'єднані спільністю функціонального призначення. Їй, як і будь-якій функціонально-семантичній категорії притаманні специфічні особливості. Встановлено, що сполучникові слова виявляють подвійні ознаки, виконуючи одночасно як функцію приєднання залежної частини складної предикативної структури до головної, так і функцію одного із членів цієї структури. Досліджено, що сполучні слова є поліфункціональними мовними одиницями зі змішаним генезисом та гібридними характеристиками, а також базою для утворення омонімів.

Ключові слова: сполучні слова, функціонально-семантична категорія, синтаксичні ознаки, морфологічні ознаки, омоніми, сполучниковість.

Petryshyn Olha, Luzhetska Oleksandra
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

THE STATUS OF CONNECTIVE WORDS IN MODERN ENGLISH

Summary. The article is devoted to determining the status and functional orientation of connective words as one of the important means of realizing the meaning of "connectivity" in the general language system. The category "connectivity" has a complex hierarchical structure, covering heterogeneous elements, united by the commonality of functional purpose. It has its own peculiarities as well as any functional-semantic category. Particular attention in this regard should be paid to the sign contacts of those constituents of the general field structure, which show a clear ambiguity of functional-semantic characteristics. It is established that conjunctive words show double signs, performing simultaneously as a function of joining the dependent part of the complex predicative structure to the main, and the function of one of the members of this structure. Connecting words are considered to be multifunctional linguistic units with mixed genesis and hybrid characteristics as well as a base for the formation of homonyms.

Keywords: connective words, functional-semantic category, syntactic features, morphological features, homonyms, connectivity.

Постановка проблеми. Сполучні слова є одним із важливих засобів реалізації значення "сполучниковість" і мають певний статус у сучасній лінгвістиці. Вони вважаються однією з найменш вивчених лексичних груп англійської мови. Зазначимо, що в сучасних лінгвістичних дослідженнях, причетних до цього питання, відсутній їх системний, послідовний опис, а в багатьох із них – навіть чіткий номенклатурний перелік елементів із цієї групи. Факт відсутності у сполучних слів статусу стабільного мовного утворення, що існує на самостійній основі, пояснюється як різнокомпонентністю їх складу, так і розмаїттям їх функціональних проявів. Ситуація ускладнюється ще й тим, що характерні ознаки традиційної, умовної класифікації частин мови фактично ґрунтуються лише на певних статичних її засадах. При цьому абсолютно не враховується роль наявних у ній динамічних процесів упродовж реалізації різними мовними одиницями тих чи тих конкретних значень за мінливих умов їх функціонування. Усе це довго давало привід багатьом ученим або виключати сполучні слова із загальної системи [37; 35; 26; 30], або розробляти альтернативні підходи до їх тлумачення [2]. Нові дані, отримані під час недавніх їх досліджень [19; 32; 34], все більше актуалізують необхідність чіткого визначення як статусу, так і функціональної орієнтації зазначеної групи мовних елементів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зазвичай, проблемою сполучних слів цікавилися переважно вітчизняні лінгвісти (Буніятова І.Р.,

Жлуктенко О.Ю., Левицький А.Е., Мороховський О.М.). Зарубіжні науковці, як правило, не виокремлювали їх із загального складу одиниць мови [27; 31; 36]. Найбільший інтерес аналізоване питання викликало у 50-60-і роки ХХ століття. У наступні десятиліття увага до сполучних слів помітно ослабла, хоча окремі дослідження з цієї теми продовжували з'являтися [2; 16]. На думку фахівців, зниження інтересу до сполучних слів, яке спостерігалось досить довго, пояснюється, в основному, розв'язанням завдань, визначених теорією [15]. Однак його підхід лише одна з можливих граней дослідження сполучних слів, поряд з якою існує багато інших.

У працях частини дослідників найбільш поширене трактування сполучних слів як функціональних омонімів запитально-відносних прислівників і займенників [3; 14; 15]. Відповідно до їхнього підходу сполучні слова розглядаються у мові як окрема група зі спеціалізованими ознаковими властивостями, збігаючись із запитально-відносними займенниками / прислівниками за звуковою та графічною формами. Другий підхід, якого дотримується багато вчених, полягає у трактуванні сполучникових слів як одного з проявів граматичної полісемії / функціональної багатозначності. Втілюючись у запитально-відносних займенниках / прислівниках, вона реалізується за певних умов синтаксичних дистрибуцій [2; 6; 7; 13]. На їхню думку, "кістяк" цієї групи конституюється запитально-відносними: 1) займенниками: *whose, whom, which, what, that* і 2) прислівниками *when, where, why, however*.

Деякі лінгвісти включають до неї додатково прислівники *thus, moreover, furthermore, therefore* [17; 18]. Представники зарубіжних лінгвістичних шкіл [30; 36] дотримуються інших поглядів на сполучникові слова, зараховуючи їх до сполучників, не виділяючи в окрему групу. Природно, що за таких умов ігноруються властиві їм ознаки повнозначності, тобто акцентується на вузько-функціональних проявах.

Значні розбіжності з аналізованого питання, зумовлюють необхідність уточнення місця сполучних слів і причетних до них кон'юнктиватів як у загальній мовній системі, так і в межах загальнопоняттєвого поля "кон'юнкції". У зв'язку з цим доцільно визначити основні аспекти їх ознакової взаємодії з різними елементами центральної та периферійної зон поля за типом як інтеграції, так і диференціації.

Мета статті. Мета пропонованої статті – ідентифікувати статус сполучних слів та дослідити їхню властивість у світлі найсучасніших методик.

Виклад основного матеріалу. Факт існування "сполучниковості" як феномена у мові не викликає сумнівів у жодного з лінгвістів, однак способи її вираження, роль різних методів у мовному оформленні "сполучниковості" пов'язані з питаннями, які не мають однозначної інтерпретації в лінгвістичній теорії. Традиційна для науки практика класифікації мовних засобів, здатних виконувати сполучникову функцію, за ознакою спеціалізованості / неспеціалізованості впритул наближає нас до необхідності чіткого визначення меж їх потенційного використання для вираження граматичного значення цього феномену. Оскільки розмаїття граматичних одиниць, об'єднаних у мовному "сегменті сполучниковості", передбачає факт їх близькості на основі спільності функціонального призначення, а саме – здійснення синтаксичного зв'язку між елементами різних структур, доцільно розглядати комплекс мовних засобів із цим призначенням з огляду на загальноприйняте поняття категорії. Використання зазначеного терміна ґрунтується на тому, що критерієм категорії є часткова спільність семантичних функцій мовних елементів упродовж їх взаємодії (наявність семантичного інваріанта за всіх варіантних відмінностей).

Як відомо, питання функціонально-семантичної категорії безпосередньо пов'язане з теорією поняттєвої категорії, тобто категорії змістових відношень [1; 4; 25]. На думку О. Есперсена [11], поняттєва категорія може реалізовуватися тільки через мовну категорію та має універсальне позамовне значення. Змістове поле будь-якої поняттєвої категорії, що становить її мисленнєвий сенс, становить базу мовної семантики. Воно пов'язане з логічними, філософськими, соціально-психологічними поняттями. Якщо поняття упродовж своєї передачі утворює в мові певну систему, то це сприяє формуванню семантичної категорії. На думку І.І. Мещанінова, будь-яка поняттєва категорія завжди має своє мовне вираження, тобто "...в самій мові, в її лексичних угрупованнях і відповідностях, у морфології та синтаксисі простежується вираження тих понять, які створюються нормами свідомості й утворюють у мові усталені схеми" [20, с. 34]. Ці схеми "передаються не через мову, а в самій мові,

не тільки її засобами, а власне її матеріальною частиною ... Проте не кожне передане мовою поняття стає поняттєвою категорією, а лише те, що утвердилося як компонент мовної системи із притаманною йому структурою. Останнє набуває свого вираження в певній лексичній, синтаксичній системі" [20, с. 135].

Усупереч наявним суперечностям у поглядах лінгвістів із цього питання [1; 5; 9; 23], науковці простежують опосередкований зв'язок поняттєвих категорій із явищами граматичної системи через мовні функціональні категорії. Навіть за логічного підходу до проблеми з позицій універсальних поняттєвих категорій стає зрозуміло, що всі лінгвістичні й, зокрема, граматичні категорії мови завжди ґрунтуються на загальних логіко-змістових поняттях.

Ґрунтуючись на принципі видової класифікації всіх наявних мовних категорій залежно від їх належності до певного ієрархічного рівня мови і співвіднесеності з відповідною поняттєвою сферою, вираженою конкретною формальною структурою з чітким граматичним значенням, "сполучниковість" можна тлумачити як "функціонально-семантичну" категорію, що має свій загальнопоняттєвий еквівалент у вигляді категорії "кон'юнкції". Цілком зрозуміло, що категорія "сполучниковість" може існувати на базі вихідної семантичної категорії "релятивності" як спеціалізоване граматичне вираження логіко-змістового сенсу загальнопоняттєвої категорії "кон'юнкція" на синтаксичному рівні. Іншими словами, основою загальносемантичного комплексу є елементи цих категоріальних значень. Природно, що це забезпечує її адекватне застосування як одного із "сегментів" граматичної системи мови.

Категорія "сполучниковості" має складну ієрархічну структуру, охоплюючи різноманітні елементи, об'єднані спільністю функціонального призначення. Природно, що, як і будь-якій функціонально-семантичній категорії, їй притаманні специфічні особливості – як в угрупованні полів, так і у встановленні меж між ними. Функціонально-семантична категорія "сполучниковості" вже із самого початку за характером свого уніфікованого значення не може належати до якогось одного мовного рівня чи аспекта, тобто вона утворена елементами різних рівнів, різних аспектів мови ("комплексна" категорія). Унаслідок такого об'єднання в мовленні взаємодіють різні елементи, що утворюють семантичні комплекси. Звідси, необхідно ретельно диференціювати значення тих чи тих мовних одиниць із метою їх точної локалізації в межах загальної структури.

Будь-яка категорія, незалежно від її рівнево-ієрархічної приналежності, як відомо, має ґрунтуватися на опозиції двох або більше форм [1; 4]. Відсутність основотвірних опозицій унеможливує надання певному феномену чіткого категоріального статусу. З огляду на загальну спрямованість об'єднаних у рамках цього феномену граматичних одиниць, можна бути впевненим, що його основу становить бінарна опозиція двох варіантів вираження релятивної семантики синтаксичних відношень, тобто сполучникового і безсполучникового.

Оскільки вона об'єднує у своєму складі всі мовні засоби, що регулюють синтаксичні відно-

шення і виражають зміст за допомогою одного або двох планів, "сполучниковість" можна трактувати як двопланову категорію. А відповідно до традиційної класифікації двопланових категорій на недиференційовані (з поняттєвими варіантами, що не диференційовані мовними засобами) і диференційовані (з поняттєвими варіантами, які мають різні способи вираження) "сполучниковість" можна вважати диференційованою категорією з поняттєвим варіантом, вираженим різними мовними засобами (спеціалізованими і неспеціалізованими).

А тепер стисло характеризуємо загальну концепцію поля "кон'юнкції". Оскільки будь-яка категорія мовної системи, граматичний устрій якої базується на змістовому прототипі, функціонує на синтаксичному рівні, остільки розглядати її слід у руслі концепції польової структури. "Сполучниковість" як своєрідний граматичний "корелят" загальнопоняттєвої категорії "кон'юнкції" в мові може існувати лише у формі окремого "мікрополя", локалізованого в межах загального польового простору "кон'юнкції". Цілком зрозуміло, що це мікрополе має конституюватися насамперед мовними одиницями, які спеціалізуються на виконанні функції синтаксичного зв'язування, причому як службовими, так і "напівслужбовими", а також найтісніше перетинатися з іншими мікрополями й мікронами загально поняттєво-го польового простору.

Загальновідомо, що будь-яке поле завжди розглядається відповідно до поліфонії своїх функціональних проявів. Оскільки прояви загальнопоняттєвої категорії "кон'юнкції" утворюють (унаслідок широти свого варіативного діапазону) цілу впорядковану ієрархічну систему, її польовий простір потребує стратифікації. Цілком зрозуміло, що основою кожної стратифікації має бути певний принцип. З огляду на свою явну функціональну спрямованість, поле "кон'юнкції" має володіти структурою, організованою за принципом звуження / розширення синтаксичного потенціалу. А оскільки функціональний аспект більшості мовних елементів, які здійснюють "сполучникову" функцію, невіддільний від семантичного, то обидва вони розглядаються як конституанти двоєдиного початку. У зв'язку з цим найбільш доцільним постає структурування категоріального поля на засадах функціонально-семантичного принципу.

Звісно, кожну польову структуру можна моделювати за ступенем вираженості категоріальних ознак – або від центру до периферії, або від периферії до центру. Власне тому необхідно зазначити, що найбільш оптимально можна вибудувати загальнопоняттєве поле "кон'юнкції" за двома принципами: 1) звуження змістового потенціалу й, відповідно, розширення синтаксичного потенціалу (від периферії до центру); 2) розширення синтаксичного потенціалу й одночасного звуження змістового.

Безперечно, будь-яка польова структура передбачає максимальну концентрацію категоріальних ознак у центральній частині. У зв'язку з цим доцільно структурувати поле "кон'юнкції" за принципом розширення синтаксичного потенціалу і звуження змістового до центру й, відповідно, одночасного звуження синтаксичного по-

тенціалу та розширення змістового від центру до периферії. Зрозуміло, в центрі цього поля, як і будь-якої польової структури взагалі, перебувають елементи, що за своєю функціональною призначеністю є узуально закріпленими в мові спеціалізованими засобами вираження певного граматичного значення [1; 9; 12; 13; 23]. А елементи з меншим ступенем його вираженості, що перебувають на перетині кількох полів (займенниковість, субстантивність, прислівниковість, сполучниковість, препозитивність, нумеральність), ро-зташовуватимуться навколо носіїв узуально закріплених за ними суто синтаксичних сем як елементів загальнокатегоріальної семантики – конститuentів центральної частини поля по різних периферійних колах.

Припустимо, що перехідна та периферійна зони польової структури мають багатоступеневу конфігурацію. Коли йдеться про локалізацію конститuentів різних мікрополів загально поняттєво-го польового простору "кон'юнкції" один стосовно іншого та їх ієрархічні взаємовідношення, необхідно стисло охарактеризувати тенденції переміщення з одного його ярусу або з одного його мікрополя в інше. Безумовно, їх визначають за допомогою сукупності критеріїв: 1) ступеня спеціалізованості, опосередкованості сполучникових функцій; 2) ступеня трансформованості ознакових властивостей унаслідок кон'юнктивності: а) семантичних, б) морфологічних, в) функціональних; 3) ступеня узуалізованості "сполучникового" вживання в мові. Оскільки дуже багато тенденцій у мові не мають узуальної закріпленості, йдеться не тільки про фіксовані конститuentи окремих "мікροструктур", у складі загальнокатегоріального поля, а й про елементи, що так би мовити, "кочують" оказіонально поповнюючи собою певне мікрополе, вільно переміщаючись з одного ієрархічного рівня на інший.

Природно, що при аналізі ознакових взаємозв'язків окремих конститuentів "мікροструктур" польового простору "кон'юнкції" як за внутрішніми, так і за зовнішніми полями враховують "істотність/неістотність" ознакових властивостей мовних елементів у сферах семантичній-морфологічній-синтаксичній.

Особливу увагу в цьому плані слід звернути на ознакові контакти тих конститuentів загальної польової структури, які виявляють явну неоднозначність функціонально-семантичних характеристик і, відповідно, мають тенденцію до одночасної локалізації в межах кількох її зон/мікрополів. Такими, як відомо, є кон'юнктивати "перехідного" типу, що поєднують у своїй комплексній семантиці ознаки-властивості двох і/або більше морфологічних категорій. Це численні групи мовних поліфункціональних, синкретичних одиниць, найбільш характерною з яких є сполучникові слова.

Як відомо, для чіткого визначення статусу певної мовної одиниці в мові необхідно враховувати сукупність трьох основних ознак: 1) семантичних; 2) морфологічних; 3) синтаксичних. Лише з'ясування наявності або відсутності, а також характеру вираженості кожної з цих ознак як в індивідуальному, так і в комплексному їх прояві, дає змогу визначити місце елемента/групи мовних елементів у загальній ієрархіч-

ній системі. Сполучні слова виявляють подвійні ознаки, виконуючи одночасно як функцію приєднання залежної частини складної предикативної структури до головної, так і функцію одного із членів цієї структури. Іншими словами, вони є синкретичними. Зрозуміло, що комплексність функціональних проявів цих слів обумовлена багато в чому їх змішаним генезисом як основою неоднозначності "сполучникового" застосування.

Багатозначність розглядуваних мовних одиниць зумовлює специфічний розподіл їх ознак за трьома основними сферами: семантичною, морфологічною та синтаксичною. Звідси, функціональний аспект прояву ознакових властивостей безпосередньо пов'язаний зі змістовим [7; 12]. Оскільки слова-зв'язки виражають відношення між поняттями, предметами та явищами, недостатність лексичного аспекта їх загальної семантики доповнюється функціональними можливостями. Тобто їх можна вважати носіями лексичного значення поряд із самостійними, повнозначними словами. Власне тому в контексті недавніх досліджень [19] недоречно вважати сполучникові слова лексично неповнозначними. Натомість слід акцентувати на їх більшій чи меншій широко / вузькозначності порівняно з іншими розрядами самостійних / службових слів. Морфологія при цьому, так би мовити, "відступає" на задній план: адже досліджувані утворення практично незмінні. За цією ознакою вони тяжіють до незмінних частин мови і розрядів слів у межах певних конкретних класів.

Безперечно, що граматична словоформа у змістовому аспекті – складна одиниця, що поєднує лексичне, словотвірне, категоріальне і граматичне значення. Лексичне значення виражається як у похідній, так і в початковій словоформах, а словотвірне значення – тільки в похідних. Категоріальне значення виявляється в усіх словоформах в межах певної частини мови, а граматичне значення – в будь-якій словоформі [8; 10; 22; 24; 38]. Це підтверджує, що "наскрізними" компонентами, які охоплюють усі слова мови, увесь її лексемний склад, є лексичне і категоріальне значення. Адже будь-яке слово щось означає і належить до конкретної частини мови. Саме лексичне значення – це те індивідуальне в загальній семантиці, що відрізняє одне слово від інших.

Зазначимо, що деякі категорії слів можуть виражати поняття, не називаючи їх. Це, наприклад, числівник, що виражає поняття математичних чисел, не пов'язане з реальними предметами, або займенник, що виражає зв'язок із денотатами опосередковано через свою дійктичну функцію. Характерною особливістю так званих "слів відношень" [7] є переважання в їх загальній семантиці релятивного компонента. Однак не слід забувати, що все в мові релятивне. Релятивна функція будь-якого слова розкривається через

певний його зміст у конкретних умовах вживання [12; 19]. Наявність сильного ступеня вираженості релятивного компонента в загальній семантиці зближує сполучникові слова з більшістю розрядів неповнозначних слів. Загальновідомою є слабо виражена номінативна функція займенників (їх горезвісний "номінативний занепад"), зумовлена їх загальнодейктичною семантикою, та обмеженість семантичних проявів прислівників, що приводять до релятивізації їх загальнокатегоріального значення і зведення його до суто граматичного плану.

Як відомо, запитально-відносні займенники і прислівники, які здійснюють функцію зв'язку частин складних синтаксичних конструкцій, можуть одночасно відображати реальні відношення і зв'язки, вербалізуючи процес мислення упродовж передачі інформації. Саме тому, незважаючи на невисоку комунікативну здатність цих слів в ізолюваному стані, їх роль при використанні в мові дуже велика [28; 29; 33]. Сукупність самостійної лексико-граматичної семантики і певного набору ознак більшості самостійних слів постає своєрідним "маркером", який диференціює в семантичному плані сполучні слова і прилеглі до них кон'юнктивати від основного складу як службові, так і повнозначної лексики мови.

Висновки і пропозиції. Завершуючи статтю, виразимо її основні висновки. Отже, по-перше, "сполучниковість" – це комплексна диференційована функціонально-семантична категорія, яка існує в мові в рамках початково-семантичної категорії "релятивності" на синтаксичному рівні і є логічним граматичним вираженням змісту загальнопоняттєвої категорії "кон'юнкції"; вона конститується мовними засобами різних типів – як спеціалізованими, так і неспеціалізованими. По-друге, функціонально-семантична категорія "сполучниковість" становить окреме мікрополе в межах загальнопоняттєвого польового простору "кон'юнкції", яке є мобільною ієрархічною структурою з багатоступеневою конфігурацією. Вона утворена кількома зонами (центральною, перехідною та периферійною), кожна з яких, зі свого боку, включає безліч мікрополів, субмікрополів і мікрозон. Перелічені компоненти містять як перманентні, так і "кочові" мовні одиниці, ознаки яких постійно взаємодіють – то інтегруючись, то диференціюючись.

Як бачимо, сполучні слова і прилеглі до них кон'юнктивати є поліфункціональними мовними одиницями зі змішаним генезисом та гібридними характеристиками, проміжним результатом незавершеного мовного процесу кон'юнктивізації, яскравим прикладом взаємодії морфологічного типу одного класу з асоціативним типом іншого, а також базою для утворення омонімів. Актуальним залишається дослідження функціональних особливостей цих структур.

Список літератури:

1. Адмони В.Г. Грамматический строй как система построения и общая теория грамматики. – Л. : Изд-во "Наука", 1988. – 240 с.
2. Баскакова А.Н. Союзные слова в британском варианте современного английского языка: Автореф. дис. ... канд. филол. наук. – М. : Изд-во МГУ им. М.В. Ломоносова, 1970. – 28 с.
3. Блох М.Я. Теоретические основы грамматики : учеб. пособие для студ. пед. ин-тов по спец. "Иностр. яз." / М.Я. Блох. – М. : Высш. шк., 1986. – 160 с.
4. Бондарко А.В. Грамматическая категория и контекст. – М. : Изд-во "Наука", 1971. – 114 с.

5. Бондарко А.В. Теория функционального поля. – М. : Изд-во "Наука", 1983. – 208 с.
6. Бурлакова В.В. К вопросу о грамматической омонимии // Исследования по английской филологии. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1961. – Вып. 2. – С. 37–48.
7. Варшавская А.И. Смысловые отношения в структуре языка (на материале современного английского языка). – Л. : Изд-во ЛГУ, 1984. – 135 с.
8. Головин Б.Н. К вопросу о сущности грамматической категории / Вопросы языкознания. – М., 1955. – NL – С. 117–124.
9. Гульга Е.В., Шендельс Е.И. Грамматико-лексические поля в современном немецком языке. – М: Изд-во "Просвещение", 1969. – С. 8–10.
10. Гухман. М.М. Грамматическая категория и структура парадигм // Исследования по общей теории грамматики. – М., 1968. – С. 117–174.
11. Есперсен О. Философия грамматики. – М. : Издательство иностранной литературы, 1958. – 407 с.
12. Зернов Б.Е., Попова О.Д. К вопросу о "центре" и "периферии" в системе частей речи (на материале английского языка). – Л. : Изд-во ЛГУ, 1983. – С. 45–57.
13. Иванова И.П., Бурлакова В.В., Почепцов Г.Г. Теоретическая грамматика современного английского языка: Учебник. – М. : "Высшая школа", 1981. – 285 с.
14. Ильенко С.Г. К проблеме исследования союза и союзного слова // Филологические науки. – М., 1972. – № 2. – С. 39–54.
15. Ильин Б.А. Теоретическая грамматика английского языка. – Л. : Изд-во "Наука", 1979. – 260 с.
16. Иртеньева Н.Ф. Омонимия функциональных слов // Иностранные языки в школе. – 1972. – № 1. – С. 9–18.
17. Кобрин Н.А. Синтаксические средства связи между самостоятельными предложениями в современном английском языке: Автореф. дисс. ... канд. филол. наук. – Л. : Изд-во ЛГПИИЯ, 1953. – 29 с.
18. Ковнер Р.Л. Категория наречия в современном английском языке // Иностранные языки в школе. – 1951. – № 6. – С. 11–18.
19. Кубрякова Е.С., Жарких О.Ю. Слововірні процеси при транспозиції прикметників у прислівники № 6. – Київ : Мовознавство, 1985. – С. 27–31.
20. Мещанинов И.И. Члены предложения и части речи. – Л. : Изд-во "Наука", 1987. – 322 с.
21. Недбайлик Сабина Рудольфовна. Союзные средства и поле конъюнкции: взаимодействие различных типов языковых единиц : На материале современного английского языка: дисс. ... канд. филол. наук. – Санкт-Петербург, 2003. – 230 с.
22. Смирницкий А.И. Лексическое и грамматическое значение в слове / А.И. Смирницкий // Вопросы грамматического строя. – М. : Изд-во "Просвещение", 1955. – С. 1153.
23. Шендельс Е.И. О понятии транспозиции в современной грамматической теории // Многозначность и синонимия в грамматике. – М. : Изд-во "Просвещение", 1970. – С. 37–49.
24. Arapoff N. The semantic role of sentence connectors in extra-sentence logical relationships // Tesol Quarterly, Vol. 2, № 4. – NY. : Academic Press, 1968.
25. Borg E. Semantic category and surface form // Analysis, Vol. 58, № 3. – Oxford : Oxford Higher school, 1998. – P. 232–238.
26. Curme G.O. A Grammar of English Language. Parts of Speech and accidence, Vol. 11, III. Syntax. – NY. – Boston : Boston Higher school, 1935.
27. Fries C. Language, Vol. 31, № 1. – NY. : Academic Press, 1955.
28. Grimshaw B. English wh-constructions and the Theory of Grammar (dissertation). – New York and London : Garland Publishing, Inc., 1985.
29. Guinier C. Syntaxe de Tadverbe anglais. – Lille : Universite Presse, 1988.
30. Jespersen O. A Modern English Grammar on Historical Principles, Part VI–VII – L.: G Allen and Unwin, 1946.
31. Kruisinga E. A handbook of present-day English, Part II – L.: Groningen, 1932. – P. 518 – 524.
32. Lazzlo B. English grammar: Theory and practice. – Bdp. : Tankonyvk, 1981.
33. Long R.B. The sentence and its parts. – Chicago – London : Longman, 1961.
34. Nilsen D.L. English adverbials. – Hague : The Hague Mouton Press, 1972.
35. Onions. J.I. An advanced English Syntax. – L. : Longman, 1932.
36. Poutsma H. A Grammar of Late Modern English, Part I, Section II – L. : Longman, 1946 – P. 120–200.
37. Sweet H. A new English grammar, Part I. – Oxford : Academic Press, 1892.
38. Zhang Ning. The interactions between construction meaning and lexical meaning // Linguistic: An interdisciplinary journal of the language sciences, Vol. 36, № 5. – NY. : Academic Press, 1998. – P. 957–980.

References:

1. Admony V.H. Hrammatycheskyi stroi kak systema postroenyia y obshchaia teoriya hrammatyky [Grammatical structure as a system of construction and the general theory of grammar]. – L. : Yzd-vo "Nauka", 1988. – 240 s.
2. Baskakova A.N. Soiuзные slova v brytanskom varyante sovremennoho anhlyiskoho yazyka [Connective words in British modern English]: Avtoref. dys. ... kand. fylool. nauk. – M. : Yzd-vo MHU ym. M.V. Lomonosova, 1970. – 28 s.
3. Blokh M.Ia. Teoretycheskye osnovy hrammatyky [Theoretical Basics of Grammar]: ucheb. posobyie dlia stud. ped. yn-tov po spets. "Ynostr. yaz." / M.Ya. Blokh. – M. : Vyssh. shk., 1986. – 160 s.
4. Bondarko A.V. Hrammatycheskaia katehoryia y kontekst [Grammatical category and context]. – M. : Yzd-vo "Nauka", 1971. – 114 s.
5. Bondarko A.V. Teoriya funktsyonalnogo polia [Functional field theory]. – M. : Yzd-vo "Nauka", 1983. – 208 s.
6. Burlakova V.V. K voprosu o hrammatycheskoi omonymy [On the question of grammatical homonymy] // Yssledovaniya po anhlyiskoi fylohyy. – L. : Yzd-vo LHU, 1961. – Vip. 2. – S. 37 – 48.
7. Varshavskaia A.Y. Smyslovyie otnosheniya v strukture yazyka [Semantic relations in the language structure] (na materyale sovremennoho anhlyiskoho yazyka). – L. : Yzd-vo LHU, 1984. – 135 s.
8. Holovyn B.N. K voprosu o sushchnosti hrammatycheskoi katehoryy [To the question of the essence of the grammatical category] / Voprosy yazykoznaviia. – M., 1955. – NL – S. 117–124.
9. Hulyha E.V., Shendels E.Y. Hrammatyko-leksycheskye polia v sovremennom nemetskom yazyke [Grammar-lexical fields in modern German]. – M. : Yzd-vo "Prosveshchenye", 1969. – S. 8–10.
10. Hukhman. M.M. Hrammatycheskaia katehoryia y struktura paradyhm [Grammatical category and paradigm structure] // Yssledovaniya po obshchei teoryy hrammatyky. – M., 1968. – S. 117–174.

11. Espersen O. Fylosofyia hrammatyky [Grammar Philosophy]. – M. : Yzdatelstvo ynostranoi lyteratury, 1958. – 407 s.
12. Zernov B.E., Popova O.D. K voprosu o "tsentre" y "peryferyy" v systeme chastei rechy [On the issue of "center" and "periphery" in the system of parts of speech] (na materyale anhlyiskoho yazyka). – L. : Yzd-vo LHU, 1983. – S. 45–57.
13. Yvanova Y.P., Burlakova V.V., Pocheptsov H.H. Teoretycheskaia hrammatyka sovremennoho anhlyiskoho yazyka [Theoretical grammar of modern English] : Uchebnyk. – M. : "Vysshaia shkola", 1981. – 285 s.
14. Ylenko S.H. K probleme yssledovaniya soiuza y soiuznogo slova [To the problem of research of the conjunction and the connective word] // Fylohycheskiye nauky. – M., 1972. – № 2. – S. 39–54.
15. Ylysh B.A. Teoretycheskaia hrammatyka anhlyiskoho yazyka [Theoretical grammar of English]. – L. : Yzd-vo "Nauka", 1979. – 260 s.
16. Yrteneva N.F. Omonymyia funktsyonalnykh slov [Homonymy of functional words] // Ynostrannye yazyky v shkole. – 1972. – № 1. – S. 9–18.
17. Kobryna N.A. Syntaksycheskiye sredstva svyazy mezhdru samostoiatelnyimi predlozheniyami v sovremennom anhlyiskom yazyke [Syntactic means of communication between independent sentences in modern English]: Avtoref. dyss. ... kand. fylol. nauk. – L. : Yzd-vo LHPYYIa, 1953. – 29 s.
18. Kovner R.L. Katehoryia narechyia v sovremennom anhlyiskom yazyke [Category of adverbs in modern English] // Ynostrannye yazyky v shkole. – 1951. – № 6. – S. 11–18.
19. Kubriakova E.S., Zharkyykh O.Iu. Slovtvorni protsesy pry transpozitsii prykmetnykh u pryslivnyky [Word-forming processes when transposing adjectives into adverbs] № 6. – Kyiv : Movoznavstvo, 1985. – S. 27–31.
20. Meshchanynov Y.Y. Chleny predlozheniya y chasty rechy [Sentence members and parts of speech]. – L. : Yzd-vo "Nauka", 1987. – 322 s.
21. Nedbailyk Sabyna Rudolfovna. Soiuzyne sredstva y pole konjunksyy: vzaymodeistviye razlychnykh tipov yazykovykh edynyts [Connective means and the field of conjunction: the interaction of different types of language units]: Na materyale sovremennoho anhlyiskoho yazyka: dyss. ... kand. fylol. nauk. – Sankt-Peterburh, 2003. – 230 s.
22. Smyrnytskyi A.Y. Leksycheskoe y hrammatycheskoe znachenye v slove [Lexical and grammatical meaning in the word] / A. Y. Smyrnytskyi // Voprosy hrammatycheskogo stroia. – M. : Yzd-vo "Prosveshchenye", 1955. – S. 1153.
23. Shendels E.Y. O poniaty transpozitsyy v sovremennoi hrammatycheskoi teoryi [On the concept of transposition in modern grammatical theory] // Mnohoznachnost y synonymyia v hrammatyke. – M. : Yzd-vo "Prosveshchenye", 1970. – S. 37–49.